

Avaruuden valloittajat kotonaan

Gagarin matkalla Baikonurin laukaisukeskukseen. Taustalla näkyy kosmonauttikokelas Grigori Neljubov, joka erotettiin koulutusohjelmasta ja myöhemmin retusoiitiin kuvista. (Kuva julkaistu teoksessa: Clark, Phillip 1988. *The Soviet Manned Space Programme*, ei kuvaajaa.)

Neuvostoliitossa julkaistua avaruuteen liittyvää kuvastoa ei voi tarkastella neutraalina lehtikuvana. Ne olivat kuvia, jotka rakensivat ihanteellista kertomusta neuvostoelämästä. Kosmonautit olivat uuden aikakauden sankareita. Vaikka he olivat uhmanneet vaaroja äärettömässä avaruudessa, edustivat he ennen kaikkea ihmisiä, jotka viihtyvät kauniissa kodeissaan lastensa kanssa. Tyylikkääät huonekalut symboloivat uutta, modernia elämää. Kosmonauttien kodeissa ei ollut turhaa koristeellisuutta, pikkuporvarillisia koriste-esineitä tai suuria, vanhanaikaisia kalusteita. Koti ja perhe tulevat kuvien kautta ilmiselvästi siksi näyttämöksi, josta neuvostoihmisen omni löytyi.

Kuva Aleksei Leonovin avaruuskävelystä maaliskuulta 1965. (RGANTD 1-15013, ei kuvaajaa)

"Neuvostoliitto, astronautiikan kotimaa", tulitikkurAsian etiketti 1960-luvun alusta.

Vaikka kosmonauttien kodit olivat esimerkiksi, eivät ne olleet mitenkään sensaatiomaisia. Uuteen arkeen liittyvän keskustelun kontekstissa kosmonauttien elämä oli jotain, jota kaikki saattoivat odottaa kohdalleen. Kuvat kodeissaan viihtyvistä kosmonauteista toivat modernisaation maan pinnalle, arkeen. Kuvat ovat julkisen ja yksityisen rajalla liikkuvia dokumentteja: lavastettuja yksityisiä hetkiä ja samaan aikaan julkisuuteen annettuja todisteita kosmonauttien perheiden yksityiselämästä. Kuvallinen kertomus kosmonauteista ja avaruuden valloituksesta oli vain yksi sivujuonne paljon suuremmasta tarinasta, tarinasta kommunismin rakentamisesta.

Iina Kohonen

Kosmonautti Valeri Bykovski ja poikansa Valeri. (Kuva V. Tšeredintsev, Ogonjok 13/1964.)

Kosmonautti Valentina Tereshkova kotonaan. (Alkuperäinen kuvateksti: "Lempimusiikkia..." kuva A. Romanov, Ogonjok 26/1963.)

German Titov, kosmonautti numero kaksi, kuvasi ensimmäisenä ihmisenä maapallon avaruudesta käsin elokuussa 1961. (Ogonjok 37/1961.)